



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 263/04-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. marca 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti Marty Liptákovej, bytom K., Ing. Ladislava Liptáka, bytom K., a Ing. Marty Makšimovej, bytom K., zastúpených advokátom JUDr. Ľ. K., Advokátska kancelária K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 244/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Marty Liptákovej, Ing. Ladislava Liptáka a Ing. Marty Makšimovej na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 244/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 244/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Marte Liptákovej p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ing. Ladislavovi Liptákovi p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Ing. Marte Makšimovej p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Marte Liptákovej, Ing. Ladislavovi Liptákovi a Ing. Marte Makšimovej p r i z n á v a úhradu trov konania spoločne a nerozdielne 22 590 Sk (slovom dvadsaťdvatisícpäťstodevät'desiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. Ľ. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky bola 24. novembra 2004 doručená s'ťažnosť Marty Liptákovej, bytom K., Ing. Ladislava Liptáka, bytom K., a Ing. Marty Makšimovej, bytom K., (ďalej len „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. Ľ. K., Advokátska kancelária K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 244/99.

S'ťažovatelia vo svojej s'ťažnosti namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v konaní, ktorého predmetom je žaloba

o určenie vlastníctva k nehnuteľnosti z 23. decembra 1998. Sťažovatelia na výzvu okresného súdu upresnili 5. decembra 2000 svoju žalobu o neplatnosť právneho úkonu vyvlastnenia nehnuteľnosti. Opakovane urgovali nariadenie pojednávania. Prvé a zatiaľ ostatné v poradí bolo pojednávanie 8. februára 2001, ktoré bolo odročené za účelom zabezpečenia a overenia listinných dôkazov z archívu súdu. Sťažovatelia opakovane osobne urgovali nariadenie pojednávania prostredníctvom súdnej tajomníčky, zatiaľ bezúspešne.

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd vyniesol takéto rozhodnutie:

„Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 244/9 porušil právo sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prieťahov, chráneného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Okresný súd Košice II je povinný zaplatiť sťažovateľom Marte Liptákovej, Ing. Ladislavovi Liptákovi a Ing. Marte Makšimovej po 60.000.- Sk z titulu primeraného finančného zadosťučinenia.

Okresný súd Košice II je povinný uhradiť sťažovateľom trovy ich právneho zastúpenia na účet JUDr. L. K., ČSOB a. s. Košice, č-ú-....“.

Po predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd prijal sťažnosť uznesením č. k. II. ÚS 263/04-5 z 8. decembra 2004 na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu okresný súd k sťažnosti uviedol:

„S poukazom na § 53 ods. 1 Zákona o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov som toho názoru, že predmetná sťažnosť nie je prípustná, nakoľko sťažovatelia nevyčerpali všetky prostriedky, ktoré im zákon na ochranu ich základných práv účinne poskytuje.

Z ustanovenia § 19 zákona o štátnej správe súdov totiž vyplýva, že sťažnosť sa podáva na príslušnom orgáne štátnej správy súdu. Sťažovateľmi ale takáto sťažnosť podaná nebola.

K obsahu samotného spisu je potrebné uviesť, že žaloba bola podaná dňa 23. 12. 1998 a žalobcovia sa ňou domáhali určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

Podaním zo dňa 16. 9. 1999 zmenili petit žaloby a žiadali určiť, že rozhodnutie o vyvlastnení je neplatné.

Na základe uvedeného konajúca sudkyňa žiadala Archív mesta Košice o predloženie listinných dokladov a rovnakú povinnosť uložila aj právnenému zástupcovi žalobcov, a to prípisom zo dňa 4. 11. 1999.

Písomným podaním zo dňa 5. 12. 2000 žalobcovia prostredníctvom svojho právneho zástupcu opäť zmenili petit žaloby a okrem vyslovenia neplatnosti rozhodnutia o vyvlastnení žiadali o určenie, že vlastníctvo k nehnuteľnosti patrí do dedičstva.

Dňa 5. 12. 2000 bol zároveň určený termín pojednávania na deň 8. 2. 2001. Uvedené pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 1. 3. 2001 podali žalobcovia návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania na strane žalovaného. Konajúca sudkyňa zaslala dňa 7. 6. 2001 rovnopis žaloby tomuto navrhnutému subjektu a zároveň vyžiadala jeho výpis z obchodného registra.

Dňa 26. 7. 2001 bolo Okresným súdom v Prešove doručené uznesenie zo dňa 28. 11. 2000, z ktorého vyplynulo, že navrhovaný subjekt bol z obchodného registra vymazaný. Uvedená skutočnosť bola právnenému zástupcovi žalobcov oznámená prípisom zo dňa 10. 9. 2001. Tento následne, dňa 2. 11. 2001, požiadal o pristúpenie do konania na strane žalovaného ďalšieho účastníka. Dňa 18. 1. 2002 bola žaloba doručovaná spoločnosti, ktorej vstup do konania bol navrhnutý.

Podaním zo dňa 25. 3. 2002 bolo žalobcami navrhnuté pristúpenie do konania ďalšieho účastníka.

Dňa 6. 11. 2002 žiadala konajúca sudkyňa predloženie listinných dokladov z Katastrálneho úradu v Košiciach a zároveň zasielala výzvu právnenému zástupcovi žalobcov.

Dňa 31. 8. 2003 JUDr. M. P., ktorá vo veci konala, prestala vykonávať funkciu sudkyne, preto všetky veci z jej súdneho oddelenia boli v súlade s Rozvrhom práce tunajšieho súdu pre príslušný kalendárny rok presunuté do oddelenia JUDr. E. B., ktorá sa s týmito mohla len postupne oboznamovať a vykonávať v nich úkony. Dňa 11. 1. 2005 vyzvala právneho zástupcu žalobcov na oznámenie právneho nástupcu zaniknutého žalovaného.

Na základe vyššie uvedenej chronológie vo veci vykonaných úkonov je nutné konštatovať, že dané konanie nevykazovalo počas celého obdobia doterajšieho trvania sporu známky bezprieťahovosti. Uvedená situácia bola spôsobená i samotnými žalobcami pri neujasnenosti nimi podaného návrhu, ktorý opakovane menili, druhýkrát takmer dva roky po podaní žaloby, ale i opakovanými návrhmi na pristúpenie ďalších účastníkov do konania, a to dňa 1. 3. 2001 dokonca takého, ktorý bol niekoľko mesiacov pred podaním tohto návrhu vymazaný z obchodného registra.

Nemožno sa pritom stotožniť ani s tvrdením žalobcov, že sa jedná o skutkovo jednoduchý spor, o čom svedčí potreba zabezpečovania listinných dôkazov.

Zo strany súdu sa jednalo o dlhodobejšiu práceneschopnosť JUDr. M. P., ktorá vo veci konala, zmenu zákonných sudkýň a uvádzanú skutkovú obtiažnosť sporu.

Ak ústavný súd nebude akceptovať môj názor o neprípustnosti danej sťažnosti, navrhujem pri jeho rozhodovaní zohľadniť mnou uvádzané skutočnosti, že na dĺžku predmetného konania malo vplyv i správanie samotných žalobcov a nepriznať im finančné zadosťučinenie v požadovanej výške.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho. “.

Sťažovatelia po oboznámení sa s vyjadrením okresného súdu súhlasili s upustením od ústneho pojednávania. K vyjadreniu okresného súdu uviedli:

«Pokiaľ sa jedná o skutočnosť, že sme nepodali sťažnosť na prieťahy na príslušnom súde tak je to pravdou, avšak neurobili sme to len preto, lebo sme už nemali k tomuto súdu dôveru a vedeli sme, že bude konanie sudkyne len obhajovať. Nakoniec potvrdzuje to aj vo svojom vyjadrení.

Pokiaľ sa jedná o vyžiadanie podkladov z Archívu mesta Košíc, v spise sudkyňa mala od žalobcov všetky relevantné doklady, ktoré získali z archívu súdu a tieto jednoznačne preukazujú, že vyvlastnenie nehnuteľnosti nebolo v súlade s platnými právnymi predpismi, vlastník nemal o tom žiadnu vedomosť a ani neobdržal finančnú náhradu.

Odvolať sa na skutočnosť, že žalobcovia zmenili petit žaloby je to pravdou a urobili tak na žiadosť sudkyne o jeho upresnenie či sa jedná o určenie vlastníctva alebo

neplatnosť právneho úkonu „Rozhodnutia o vyvlastnení“. Po upresnení nič nebránilo súdu v roku 2001 pojednávanie vytýčiť a rozhodnúť vo veci.

Zaujímame stanovisko, že ostatné právne úkony súdu vo veci nemali právneho opodstatnenia a nemohli nijako ovplyvniť rozhodovanie o neplatnosti právneho úkonu – rozhodnutia NV.

Na základe uvedených skutočností považujeme vyjadrenie súdu za právne irelevantné a konanie sudkyne pred odchodom do dôchodku, o ktorom vedela, za účelové, vyhnúť sa konfliktnému rozhodnutiu proti orgánu štátnej správy.

Trváme preto, že naša sťažnosť je opodstatnená a žiadame aby ÚS SR vyniesol nález tak, ako sme ho navrhli v našom podaní zo dňa 24. 11. 2004 v celom rozsahu.

Zároveň oznamujeme, že netrváme na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasíme s upustením od neho.».

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím alebo iným zákonom predpísaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie

účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. Predmetom konania je nárok na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Hoci daný typ konania tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ho považovať za právne zložitý, faktickú zložitost' v jednotlivých prípadoch nemožno vylúčiť; táto môže byť ovplyvnená počtom účastníkov konania, potrebou vypracovania znaleckých posudkov a vykonania znaleckého dokazovania a pod. Na skutkovú zložitost' poukázal v súvislosti s potrebou zabezpečovania listinných dôkazov aj okresný súd. Vychádzajúc z doterajšieho priebehu konania ústavný súd však dospel k záveru, že nejde o vec osobitne právne a fakticky zložitú.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval porušenie základného práva sťažovateľov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov konania. Od podania návrhu, t. j. od 23. decembra 1998 účastníci do 30. decembra 2002 dva razy upresňovali petit žaloby, zatiaľ jediné pojednávanie vo veci nariadené na 8. február 2001 bolo odročené na neurčito s tým, že účastníci budú konať mimosúdne, a boli podané tri návrhy na pristúpenie ďalšieho účastníka konania. Podľa názoru ústavného súdu tieto skutočnosti mali vplyv na celkovú dĺžku konania od decembra 1998 do decembra 2002.

3. Posledným kritériom, ktorého použitím ústavný súd posudzoval, či bolo porušené základné právo sťažovateľov, bol postup súdu.

Namietané konanie hodnotil ústavný súd podľa dvoch období

a) od podania návrhu v decembri 1998 do 30. decembra 2002, keď boli zo strany sťažovateľov doplnené listinné dôkazy;

b) od januára 2003 až dosiaľ.

Čo sa týka prvého obdobia, toto sa vyznačuje procesnými úkonmi sťažovateľov, ktorí menili petit žaloby a dopĺňali účastníkov konania. V tomto období okresný súd získaval vyjadrenia od príslušných štátnych orgánov (Okresný súd Košice I, Archív mesta Košíc, Okresný úrad Košice IV, Krajský súd Prešov ako konkurzný súd, Katastrálny úrad v Košiciach). Aj keď v tomto období bolo nariadené len jedno pojednávanie (8. február 2001), podľa názoru ústavného súdu bol okresný súd v tomto období aktívny a robil procesné úkony na získanie podkladov pre rozhodnutie vo veci samej a jeho postup nemožno hodnotiť ako nečinnosť alebo takú neefektívnu činnosť, ktorá by nesmerovala k rozhodnutiu vo veci samej, aj keď okresný súd takéto rozhodnutie v tomto období neurobil.

Čo sa týka druhého obdobia od januára 2003 do januára 2005, v tomto období bol okresný súd nečinný. Aj keď túto nečinnosť predseda okresného súdu zdôvodnil objektívnymi dôvodmi – práceneschopnosťou konajúcej sudkyne, skončením vykonávania funkcie konajúcej sudkyne a presunutím veci do ďalšieho súdneho oddelenia, ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti už vyslovil, že táto skutočnosť nezbavuje súd vo vzťahu k účastníkom konania zodpovednosti vo veci konať a rozhodnúť bez zbytočných prietáhov (II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99). Vzhľadom na nečinnosť súdu v posudzovanom období ústavný súd vyslovil, že v označenom konaní došlo k zbytočným prietahom a v nadväznosti na to aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 244/99 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 14 C 244/99 konal bez zbytočných prietahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľov priznať im primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia žiadali, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 Sk pre každého z nich z dôvodu dlhotrvajúceho stavu právnej neistoty a tým spôsobenej ujmy, ktorá sa prejavuje v stupňujúcom sa napätí v rodine a nadmernej psychickej záťaži pôsobiacej negatívne aj na ich zdravotný stav s ohľadom na ich vek. Vzhľadom na okolnosti prípadu, doterajšiu dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 20 000 Sk pre každého zo sťažovateľov zodpovedá finančnému zadosťučineniu sťažovateľov za ujmu, ktorú utrpeli.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. L. K. v konaní pred ústavným súdom, avšak ich nevyčíslili. Ústavný súd ich vyčíslil sumou spoločne a nerozdielne 22 590 Sk (slovom dvadsaťdvatisícpäťstodeväťdesiat slovenských korún) spolu za šesť úkonov právnej pomoci podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky, ktorá v prvom polroku 2003 bola 13 002 Sk, t. j. 4 534 Sk za jeden úkon, zníženou o 20 % a 136 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2004 – prevzatie zastupovania a spísanie žiadosti), ktoré považoval za účelne vynaložené trovy na služby právnej pomoci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2005